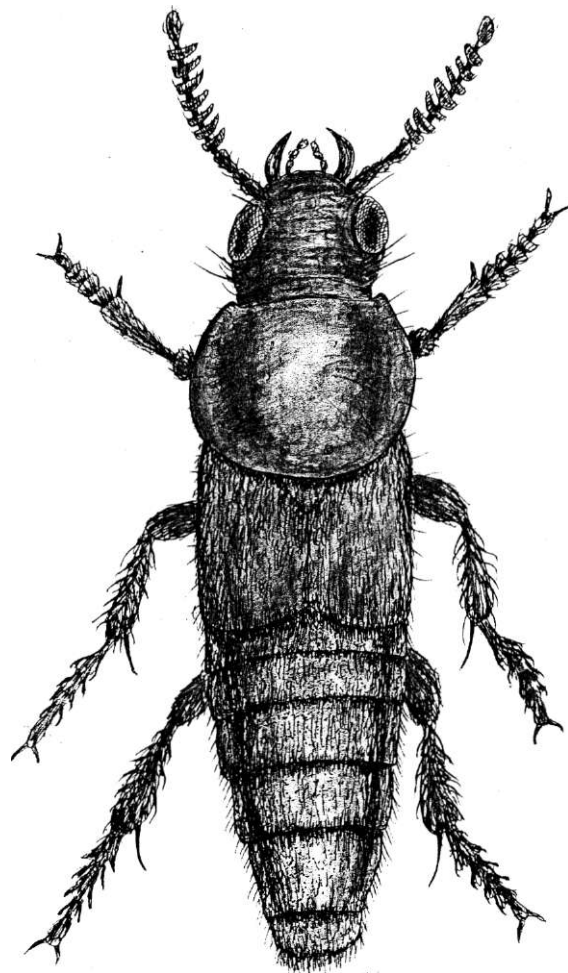

Ingemar Struwe

Bålgetingkortvingen på fönsterblecket. Fynd av *Velleius dilatatus* F. i Eskilstuna.

För flera år sedan byggde jag en tornseglarholk och satte upp i ett idealiskt läge på husgaveln, högt upp i sydvästläge med fri inflygningskorridor och väl synlig på miltals avstånd för ett par tornseglarögon. Men trots att det var ett fint litet parhus med ovala lågt belägna ingångar längst ut till vänster respektive höger på holkfasaden och en avdelande gemensam mittvägg invändigt estimerades det aldrig av tornseglarna. Men sommaren 2003 infann sig gästerna, dock i annan skepnad: i vänstra ingången bosatte sig bålgeting och i den högra en annan mindre getingart som jag dock aldrig hann bestämma innan samhället dog. Bålgetingarna beredde mig mycken glädje där de bodde alldeles ovanför mitt arbetsrumsfönster; då och då var de inne och hälsade också, denna varma sommar då fönstret mestadels stod öppet.

En varm natt i början av augusti då jag kom hem vid midnatt tittade jag som alltid ut genom arbetsrumsfönstret upp på getingholken, men uppmärksamheten fångades av något annat och än mer spännande. På det vita fönsterblecket, någon dryg meter under bålgetingboet, satt en stor, kraftigt byggd, svart kortvinge och spanade uppåt. Det var sagodjuret *Velleius dilatatus*, en av våra största och formmässigt vackraste kortvingar! Det var ingen tvekan med dess smala huvud ansatt på en halssköld formad som ett högvälvt riddarharnesk med utvikta kanter, med sidenglans på kostymen, med sågade antenner där varje led nästan har formen av en yxa, med röda knän och med framtars utvidgade som målvaktshänder! (Fältbestämningen i nattljuset har bekräftats under mikroskopet.)

Velleius dilatatus F.

Teckning av Elizabeth Egebäck Foxbrook

Velleius dilatatus är helt bunden till bålgeting (*Vespa crabro*). Larverna lever av avfallet i getingsamhället, angriper inte husvärderna och accepteras därför väl. De vuxna skalbaggar lever av trädsafter men också av fluglarver (som ju brukar finnas där trädsafter savar). Thure Palm skriver i Svensk insektfauna att man mestadels brukar se det fullvuxna djuret krypande

på utsidan av ihåliga stammar i månadsskiftet juli - augusti. Då ihåliga träd är en tilltagande bristvara och bålgetingen själv haft det svårt länge har Velleius varit än mer sällsynt. I Ridö-Sundbyholmsarkipelagen i Mälaren blott 10 km norr om mitt hus har den dock rapporterats på 1970-talet. Bålgetingen har här i Mälaronrådet haft två goda somrar 2002 och 2003 med många rapporterade samhällen och iakttagelser, och Velleius surfar förhoppningsvis med på den vågen.

Detta kan man kalla fyndigt!

- noteringar från sörmlandsentomologernas höstutflykt 2003

Guje Olsson

En härligt solig septemberlördag träffades vi, ett gäng på 13 glada insekts- och fågelentusiaster, hemma hos Göran Liljeberg i Västerljung för höstens "hemma hos"-möte. Vid åsynen av hans fantastiska och prunkande trädgård, med bl.a. manshöga blomstertobaks-bestånd av alla de slag, stod det helt klart för mig varför Göran kunnat glädjas av betydligt mer imponerande fjärilsfladder än vad som bjudes i min trädgård. Trädgårdens lockelser skulle upplevas under kvällen, men först skulle vi på excursion till Långmaren och Ökenäs .

Janne Sjöstedt tog oss med till ett ställe på Långmaren där han inventerat trumgräshoppor (*Psophus stridulus*), och det visade sig vara en mycket intressant lokal. Vi fick nämligen se ett flertal exemplar! Det var verkligen en upplevelse att plötsligt höra ett trummande läte och se dessa röda vingar segla förbi för att sedan snabbt dyka ner i grässlätten. Eftersom jag aldrig tidigare skådat trumgräshoppor så var det lika upphetsande som när jag första gången såg en apollofjäril - en pampig syn! Men upphetsade blev alla, även de gamla erfarna entomologerna och snart lekte vi följa John med djuren, eftersom vi bara såg hanar...i hopp om att även dessa skulle vara upphetsade och leda oss t en hona. Honorna lär nämligen sitta still och vänta på att gräshoppsprinsen i flygande fläng ska komma trummande. . . . Snart låg vi alla på knä och rotade i grästuvor där trumgräshoppor landat, i hopp om att även få syn på en hona, och vi var inte helt olika en klass lägstadiesbarn på jakt efter upptäckter.

Urban Wahlstedt bistod oss med glada gräshoppstoner, då han försökte bibringa oss kunskap om olika gräshoppor läten, på det att vi ej månde ta fel och följa ljungvårtbitaren (*Metrioptera brachyptera*) och backgräshoppan (*Chortippus brunneus*). vilka vi också träffade på. Några trumgräshopps honor lyckades vi dock ej finna, och fick således ingen inblick i denna arts sexl

Det fick vi dock när det gällde den 7-prickiga nyckelpigan (*Coccinella septempunctata*). vilken påträffades i en högst erotisk situation. Nyckelpigeexperten Peter Wärmling var vänlig nog bibringa oss kunskap om nyckelpigornas parningsbeteenden, genom att demonstrera och imitera deras sida-till-sida-parningsrörelser, till skillnad från de mänskliga - vilka de flesta av oss kände till

En och annan fjäril fladdrade omkring i solskenet, dock alltför triviala för att hetsa upp de erfarna entomologerna. Men när vi passerade en dunge äldre björkar så vaknade intresset - månde det kunde finnas en eller annan björksnabbvinge (*Thecla betulae*) i närheten? Gruppen spreds i olika smågrupper och tog olika vägar ner mot en idyllisk gammal gård, där jordbruket skötts på "gammeldags sätt" intill våra dagar. Numera fungerar boningshuset som kaffestuga för utflyktsfolk (dock ej öppet denna dag), men de andra byggnaderna kunde beskådas. Tyvärr lyckades inte jag få syn på den eftertraktade snabbvingen, men några i de andra grupperna hade tydligen "vandrat den rätta vägen" och erhöll belöning därför! Den godhjärtade Håkan Elmqvist såg mina lystna blickar och delade med sig av ett exemplar. Wow, vilken lycka!